

Käsityön suosio valinnaisaineena uuden opetussuunnitelman aikana

Manne Kallio ja Antti Hilmola

Perusopetuksen tuntijaon ja opetussuunnitelman uudistukset ovat vähentäneet yläkoulun käsityön pakolliset 7. luokan tunnit kolmesta kahteen, eivätkä oppilaat saa enää valita opiskelevatko he tekstiilikäsityötä vai teknistä käsityötä. Tässä selvityksessä tarkastellaan, miten uudistukset vaikuttavat käsityön suosioon valinnaisaineena. Selvitystä varten käsityön opettajilta saatiin valtakunnallisesti edustavat tiedot lähes 200 koulusta. Ensimmäisen vuoden tulokset osoittavat, että käsityön valinnat ovat vähentyneet 39 %.

1. Selvityksen tausta

Selvityksessä tarkastellaan, miten käsityön suosio valinnaisaineena on kehittynyt, kun vuonna 2012 vahvistettu perusopetuksen tuntijako ja vuonna 2014 vahvistettu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on otettu käyttöön. Nämä uudistukset tulivat voimaan yläkouluissa lukuvuoden 2017–18 alusta, ja niiden mukaiset valinnaisaineiden valinnat lukuvuodeksi 2018–19 tehtiin keväällä 2018.

Käsityö on pakollinen oppiaine vuosiluokilla 1–7 ja valinnainen oppiaine vuosiluokilla 8–9. Uusin tuntijako on vähentänyt 7. luokalla oppilaiden käsityön vähimmäisopetusmäärän kolmesta vuosiviikkotunnista kahteen. Oppilaat eivät voi valita enää teknistä käsityötä tai tekstiilikäsityötä. Sen sijaan niiden tunnit on yleensä jaettu tasan muodostaen opetussuunnitelman perusteissa tarkoitettua yhteistä käsityötä. Tämä vuoksi kummankin tuntimäärä on pudonnut yhteen vuosiviikkotuntiin aiemman joko kolmen tekstiilikäsityön tai kolmen teknisen käsityön vuosiviikkotunnin sijaan. Tämä merkitsee molempien käsitöiden pakollisten opintojen 67 % vähennystä.

8. ja 9. luokalla oppilaat voivat valita käsityötä kaikille oppiaineille yhteisestä tuntimäärästä ja

erikseen taito- ja taideaineille varatusta tuntimäärästä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan taito- ja taideaineiden valinnaiseen opetukseen osoitetut oppitunnit voidaan jakaa käsityön, musiikin, kuvataiteen, kotitalouden ja liikunnan kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tai osoittaa oppilaiden valittaviksi. Näiden lisäksi järjestettävistä kaikille oppiaineille yhteisten valinnaisaineiden määrästä ja järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä.¹

2. Aineisto ja aineiston käsittely

Käsityön aineenopettajille lähetettiin toukuussa 2018 Tekstiiliopettajien liiton ja Teknisten aineiden opettajien liiton välityksellä pyyntö osallistua selvitykseen. Selvityspyyntöön vastasi 226 käsityön opettajaa. Vastaajista 109 ilmoitti olevansa teknisen käsityön opettaja ja 117 tekstiilikäsityön opettaja, yksi vastaajista ilmoitti olevansa käsityön lehtori (tn + ts) ja yksi vastaajista ilmoitti olevansa käsityönopettaja, joka välillä opettaa myös tekstiilityötä². Aineisto on valtakunnallisesti edustava sekä suuralueittain että kuntaryhmätyypeittäin tarkasteltuna.

¹ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014)

² Ne tapaukset, joissa samasta koulusta saatiin useamman opettajan vastaukset, yhdistettiin tutkijoiden toimesta.

Taulukko 1. Aineiston valtakunnallinen edustavuus.

	Kouluja		Opettajia		
	N	Oppilas- määrä	YHT	TN	TS
Helsinki-Uusimaa	36	11 871	43	21	22
Etelä-Suomi	39	11 704	45	21	24
Länsi-Suomi	60	17 797	73	38	35
Pohjois- ja Itä-Suomi	51	14 682	65	29	36
Kaupunki	119	39 225	155	73	82
Taajama	36	11 615	38	18	20
Maaseutu	31	5 214	33	18	15
Yhteensä	186	56 054	226	109	117

Vastaajia pyydettiin selvittämään ja ilmoittamaan käsityön valinnaisaineekseen valinneiden oppilaiden lukumäärä, erikseen taito- ja taideaineiden tuntimäärästä ja yleisestä tuntimäärästä sekä valinnaisen käsityöopetuksen toteutustapa (yhteinen käsityö, tekstiilityöhön tai teknisen työhön painottunut käsityö).

Vastauksia valinnaisainevalinnoista saatiin 186 koulusta, joissa oli yhteensä 56.054 yläkoulun oppilasta, mikä oli 31,4 % koko maan 178.740 yläkoulun oppilaasta³. Selvitykseen osallistuneissa kouluissa käsityön valitsi taito- ja taideaineiden tuntimäärästä (ns. pitkä valinta) 1.750 oppilasta. Edellisenä vuonna valinnan teki 4.073 oppilasta ja sitä edellisenä vuonna 3.957 oppilasta. Oppiaineiden yhteisestä tuntimäärästä käsityön valitsi 2.555 oppilasta (ns. lyhyt valinta). Edellisenä vuonna valinnan teki 1.763 oppilasta ja sitä edellisenä vuonna 1.384 oppilasta. Käsityön valintojen kehityksen tarkastelemiseksi pitkä ja lyhyt valinta on laskettu yhteen vuosiviikkotuntien määrän mukaan, ja suhteutettu kaikkien yläkoululaisten määrään. Valintojen kehityksen tarkastelemiseksi viimeisten kymmenen vuoden ajalta käytettiin tilastokeskuksen tietoja⁴.

3. Tulokset

Seuraavaksi tarkastellaan selvityksen ensimmäisen vuoden tuloksia: ensin vuosiviikkotunteja ja seuraavaksi käsityötä opiskelleiden oppilaiden määrää.

3.1 Vuosiviikkotuntimäärän kehitys

Yksi vuosiviikkotunti tarkoittaa sitä, että oppilas opiskelee oppiainetta yhden tunnin viikossa lukuvuoden ajan. Opinnot voidaan järjestää myös tiiviimpänä kokonaisuutena esim. niin, että opintoja on puolen vuoden ajan kaksi tuntia viikoittain.

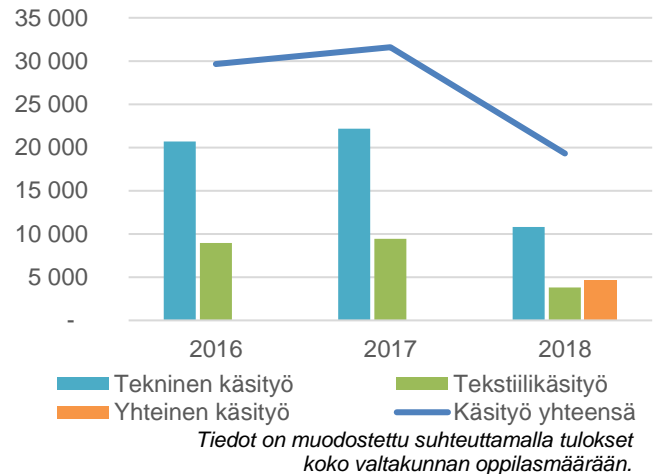
³ Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset [verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus.

⁴ Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2011. Koulutuksen seurantaraportit 2012:5. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print.

Taulukko 2. Käsityön valinnat, vuosiviikkotuntia

	2016	2017	2018	2017 → 2018	
Yhteistä käsityötä	-	-	4 707	4 707	
Teknistä käsityötä	20 687	22 166	10 788	- 11 378	- 51 %
Tekstiilikäsityötä	8 946	9 414	3 802	- 5 612	- 60 %
Käsityötä yhteensä	29 633	31 580	19 297	- 12 283	- 39 %

Kuvio 1. Valinnaisen käsityön vuosiviikkotuntimäärän kehitys vuosina 2016–2018.

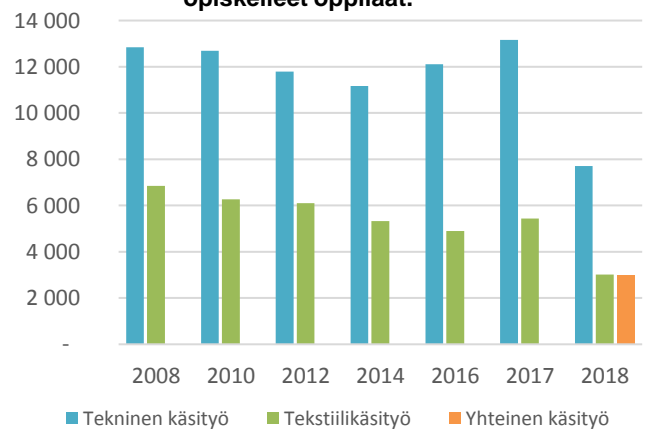

3.2 Oppilasmäärän kehitys

Taulukko 3. Käsityötä valinnaisaineena opiskelleet oppilaat

	2016	2017	2018	2017 → 2018	
Yhteinen käsityö			2 993	2993	
Tekninen käsityö	12 117	13 156	7 709	-5447	-41 %
Tekstiilikäsityö	4 905	5 443	3 018	-2425	-45 %
Käsityö yhteensä	17 022	18 599	13 720	-4879	-26 %

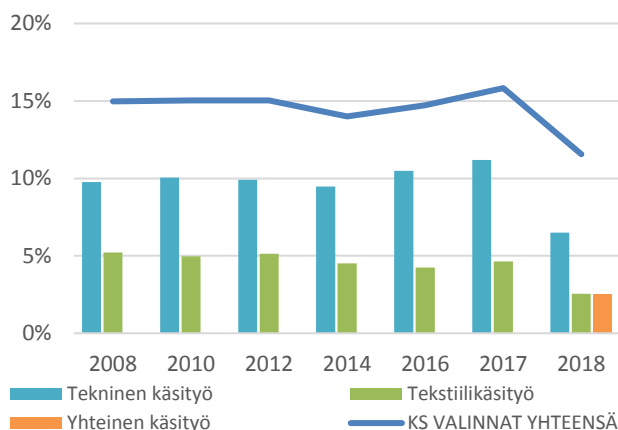
Kuvio 2. Käsityötä valinnaisaineena opiskelleet oppilaat.

Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2014. Koulutuksen seurantaraportit 2014:10. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print.

Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2010. Koulutuksen seurantaraportit 2010:4. Opetushallitus. Tampere: Tammerprint. Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen.

Kuvio 3. Käsityötä valinnaisaineena opiskelleiden oppilaiden osuus yläkoulun oppilaista.

vv. 2008–2010 Koulutuksen tilastollinen vuosikirja,
vv. 2012–2014 OPH:n tilastopalvelu Vipunen.

4. Päätelmät ja suositukset

Käsityön suosio valinnaisaineena on romahtanut kuluvana lukuvuonna 2018–2019 verrattuna aikaisempiin vuosiin. Käsityötä on valittu 39 % vähemmän kuin edellisellä lukuvuonna, mikä tarkoittaa 12.283 vuosiviikkotunnin vähennystä. Opettajilta saadun tiedon perusteella tekstiilikäsityöhön painottunut käsityö väheni 60 % ja tekniseen käsityöhön painottunut käsityö väheni 51 %. Jos oletetaan yhteisen käsityön 4.707 vuosiviikkotunnin jakautuneen tasaisesti tekstiilikäsityöhön ja tekniseen käsityöhön, valinnainen tekstiilikäsityö on vähentynyt 35 % ja tekninen käsityö on vähentynyt 41 %. Käsityötä valinnaisaineena opiskelleiden oppilaiden määrä on vähentynyt 26 % lukuvuodesta 2017–18 lukuvuoteen 2018–19 verrattuna. Tekstiilikäsityössä oppilasmäärä väheni 45 % ja teknisessä käsityössä 41 %.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana käsityön suosio valinnaisaineena on ollut tasaista, joskin vuoden 2014 valinnat ovat kaksi prosenttiyksikköä muita vuosia alemmat. Suhteutettaessa koko oppilasmäärän kehitykseen teknisen käsityön suosio on vahvistunut hieman, mutta tekstiilikäsityön suosio on ollut laskussa⁵. Tämän selvityksen perusteella käsityön suosio viime vuosina vaikuttaa olleen hieman suurempaa kuin tilastotietojen perusteella aiempina vuosina. Käsityön valinneiden oppilaiden määrän kasvu, joka ilmenee kuviossa 2 vuosien 2014 ja 2016 välillä, selittyy hieman erilaisella tiedon keräämisen tavalla. Opetushallinto kerää tiedot valinnaisaineiden toteutumisesta jokaisen koulun rehtorilta

yhdellä kertaa kaikista tilastointivuotena toteutuneista valinnoista. Nyt toteutetun selvityksen tiedot puolestaan kerättiin vain käsityön opettajille osoitetulla selvityspyynnöllä. Aktiivisuus vastata pyyntöön saattaa olla yhteydessä aktiivisuuteen toteuttaa valinnasta käsityön opetusta.

Tämän selvityksen tulokset antavat aiheita

1. kerätä jatkossa vuosittain tiedot käsityön valintojen määrästä systemaattisesti erikseen yhteisestä käsityöstä, tekstiilikäsityöstä ja teknisestä käsityöstä.
2. selvittää välittömästi, mitkä muutokset käsityön opetuksen järjestämisessä selittävät valintojen määrän voimakkaan laskun.
3. tutkia käsityön opettajien ja kaikkien oppilaiden käsityksiä siitä, miten käsityön opetus tulisi järjestää, jotta oppiaineen suosio valinnaisaineena voidaan palauttaa.
4. harkita, millä välittömillä muutoksilla valinnaisen käsityön suosiota voidaan lisätä.

Selvityksessä kerätään seuraavaksi tiedot vuoden 2019–20 valinnaisainevalinnoista. Yhdessä tiedoista muodostetaan tutkimuskokonaisuus, jonka tulokset julkaistaan keväällä 2020.

Lisätietoja:

KT Manne Kallio
manne.kallio@helsinki.fi, 0294 129 874
Helsingin yliopisto,
kasvatustieteellinen tiedekunta

KT Antti Hilmola,
antti.hilmola@helsinki.fi, 0294 129 393
Helsingin yliopisto,
kasvatustieteellinen tiedekunta

⁵ Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2011. Koulutuksen seurantaraportit 2012:5. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print.

Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2014. Koulutuksen seurantaraportit 2014:10. Opetushallitus. Tampere: Juvenes Print.